

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków, dnia 24 czerwca 1933 r.

TREŚĆ:

Pozycja:	Str.
102. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wykonania postanowień art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli	226
103. Prenumerata czasopisma „Kultura Pedagogiczna“	227
104. Przeszkolenie lekarzy szkolnych w zakresie ratownictwa i obrony przeciwgazowej	228
105. Korespondencja urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami krajowymi	229
106. Ulgi kolejowe dla młodzieży szkół dokształcających zawodowych	230
107. Kolonje i półkolonje letnie	231
108. Wykonanie art. 4 ustawy (zmieniającej ustawę emerytalną) z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 239)	236
109. Ustalenie zaliczalności pracy w b. państwie rosyjskiem do wysługi emerytalnej	243
110. Zatrudnienie praktykantów w publicznych szkołach powszechnych	244
111. Badanie przydatności lokalu szkoły prywatnej	247
112. Wykonanie ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych	248
113. Kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej względnie języka hebrajskiego i historii Żydów w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich	250
114. Potrącanie opłat z kaucyj uczniowskich w państwowych szkołach zawodowych	250
115. Skład Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli	251
116. Skład Komisji Egzaminacyjnej dla urzędników na stanowiska II kategorii	252
117. Konkursy	253
118. Komunikaty	255
119. DZIAŁ NIEURZĘDOWY:	
Opieka higieniczno-lekarska i stan zdrowia młodzieży w szkołach Okręgu Szkolnego Krakowskiego w r. szk. 1931/32	258
Postępowanie nauczycieli wobec dzieci z wadami mowy	261
120. Ogłoszenia	264

ROZPORZĄDZENIE ¹⁾**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 28 lutego 1933 r.

w sprawie wykonania postanowień art. art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Na podstawie art. art. 3, 25, 51 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873), zarządzam, co następuje:

Do art. 3.

§ 1. Upoważnia się: 1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do mianowania nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, oraz kierowników szkół pośrednio im podległych.

2) Inspektorów Szkolnych — do mianowania nauczycieli podległych im szkół z pośród kandydatów, zakwalifikowanych przez właściwego Kuratora Okręgu Szkolnego (Wojewodę Śląskiego).

Do art. 25.

§ 2. Upoważnia się: Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) tudzież Inspektorów Szkolnych — do udzielania zezwoleń na przyjęcie zajęć ubocznych nauczycielom, kierownikom i dyrektorom szkół bezpośrednio im podległych. Osobna instrukcja określi zasady udzielania tych zezwoleń jakoteż rodzaje zajęć ubocznych, których wykonywanie nie będzie wymagało indywidualnych zezwoleń.

Do art. 51.

§ 3. Upoważnia się: 1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia na własną prośbę: a) nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, b) tych nauczycieli szkół pośrednio im podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego powiatu, c) nauczycieli szkół bezpośrednio i pośrednio podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego Okręgu Szkolnego; w tym wypadku przeniesienie następuje po uprzednim porozumieniu się właściwych Kuratorów, a zarządza je Kurator tego okręgu szkolnego, do którego nauczyciel zostaje przeniesiony.

¹⁾ Przedrukowane z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 95.

2) Inspektorów szkolnych — do przenoszenia na własną prośbę nauczycieli podległych im szkół w obrębie powierzonego im powiatu.

§ 4 Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego, Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia nauczycieli szkół bezpośrednio lub pośrednio im podległych oraz kierowników publicznych szkół powsz. z następujących względów organizacyjnych:

1) ustalenia stopnia organizacyjnego szkoły w związku z przebudową ustroju szkolnictwa na zasadzie ustawy z dnia 11 marca 1932 r.,

2) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły,

3) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole,

4) doboru grona nauczycielskiego z odpowiednimi kwalifikacjami dodatkowymi i specjalnymi do nauczania w wyższych oddziałach.

5) zmiany języka nauczania.

§ 5. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego) tudzież Inspektorów szkolnych — do przydzielania nauczycieli — za ich zgodą — do służby w innej szkole. Zarządzenie o czasowym przydzieleniu wydaje: a) właściwy Inspektor szkolny — gdy nauczyciel podległej mu szkoły ma być przydzielony do innej również jemu podległej szkoły, b) Kurator Okręgu Szkolnego — w innych wypadkach.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) **J. Jędrzejewicz.**

103.

Nr. O. 814/33.

Kraków, dnia 5 maja 1933 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

prenumeraty czasopisma „Kultura Pedagogiczna“.

W ostatnich czasach ukazał się Nr. 1 „Kultury Pedagogicznej“, czasopisma, wydawanego z zasiłku Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a poświęconego wyłącznie nowoczesnym zagadnieniom pedagogicznym wogóle, a polskim w szczególności.

Ministerstwo zaprenumerowało to pismo dla państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli i Inspektorów szkolnych.

W najbliższych dniach zostanie rozesłany pierwszy zeszyt.

Potwierdzenia odbioru każdego zeszytu winny Dyrekcje i PP. Inspektory przesłać niezwłocznie do Kuratorjum po umieszczeniu na nich Nr. pozycji inwentarza, oraz po zaopatrzeniu ich odciskiem pieczęci urzędowej, celem przedłożenia ich Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Na skutek rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 kwietnia 1933 r. Nr. II. S. 3840/33, oraz z uwagi na korzyści, jakie dwumiesięcznik może przynieść nauczającym, zachęcam Dyrekcje i Kierownictwa szkół prywatnych jak również publicznych szkół powszechnych do zaprenumerowania tego czasopisma dla swoich Zakładów.

Jednocześnie zwracam się do Ogółu Nauczycielstwa z wezwaniem, by zaprenumerowało i zapoznało się z „Kulturą Pedagogiczną“.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

104.

Nr. O. 877/33.

Kraków, dnia 26 maja 1933 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych w Okręgu

w sprawie

przeszkolenia lekarzy w zakresie ratownictwa i obrony przeciwgazowej.

Wobec konieczności posiadania przez jak największą liczbę lekarzy, szczególnie zaś lekarzy, zajmujących stanowiska publiczne, wystarczających wiadomości w zakresie ratownictwa przeciwgazowego Minister Opieki Społecznej okólnikiem Nr. 18/33 z dnia 6 kwietnia 1933 r. Nr. Z. W/6/33 zarządził, by przy obsadzaniu stanowisk lekarskich państwowych, samorządowych i społecznych wymagano od kandydatów zaświadczeń z odbycia kursu przeciwgazowego jako niezbędnego warunku.

W związku z powyższem polecam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 kwietnia 1933 r. Nr. I. W. F. 1368/33, aby Dyrekcje szkół państwowych, samorządowych i prywatnych zażądały od lekarzy szkolnych do dnia 15 kwietnia 1934 roku dowodu odbycia kursu obrony przeciwgazowej.

Nadmieniam, że po upływie tego terminu Kuratorjum nie zatwierdzi za Inej osoby na stanowisko lekarza szkolnego bez przedstawienia takiego dowodu. W czasie od 15—31 kwietnia 1934 r. wszystkie Dyrekcje wymienionych szkół przedłożą Kuratorjum dowody odbycia kursu obrony przeciwgazowej ze strony lekarzy (rek), zatrudnionych w ich zakładach.

Kursy te, trwające zwykle około 10 dni, urzęda dla lekarzy w większych miastach w pewnych odstępach czasu Polski Czerwony Krzyż w porozumieniu z wojewódzkiemi władzami sanitarnymi.

W sprawie terminów powyższych kursów zechcą lekarze szkolni informować się u właściwych lekarzy powiatowych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

105.

Nr. O. 1115/33.

Kraków, dnia 29 maja 1933 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

korespondencji urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami krajowemi.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało zarządzenie z dnia 14 marca 1933 r. w sprawie korespondowania urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami oraz osobami prywatnymi w kraju treści następującej:

„Korespondencja urzędów zagranicznych R. P. z osobami prywatnymi jak również z instytucjami publicznymi i prywatnymi oraz z władzami i urzędami w kraju, nie wyłączając władz centralnych, winna się odbywać bezpośrednio z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych we wszystkich sprawach indywidualnych, polegających na wykonywaniu obowiązujących przepisów.

W szczególności urzędy zagraniczne R. P. będą kierowały:

a) dokumenty stanu cywilnego, otrzymane w drodze międzynarodowej wymiany metryk, do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

b) Wyciągi z rejestrów karnych, nadesłane przez władze w kraju urzędowania — do Ministerstwa Sprawiedliwości.

c) Wnioski o wydobywanie dokumentów stanu cywilnego — do władzy administracyjnej I instancji, o wydobywanie innych dokumentów — do władzy, powołanej do wystawienia odnośnych dokumentów.

d) Dokumenty do legalizacji — do tego urzędu, który jako pierwszy powołany jest do legalizacji, przyczem w piśmie, skierowanem do tego urzędu, należy nadmienić, do jakich jeszcze innych władz dokument winien być przesłany do superlegalizacji.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1933 r.“

Podając powyższe do wiadomości, zarządzam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 maja 1933 r. Nr. I. Org. 1021/19/33 (okólnik Nr. 77), by wszystkie władze, urzędy i instytucje podległe zwracały się w sprawach indywidualnych bezpośrednio do właściwych urzędów zagranicznych z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych — o ile istniejące umowy i przepisy (jak np. rozporządzenie z dnia 29 grudnia 1932 r. w sprawie doręczenia pism sądowych osobom zamieszkałym zagranicą) (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 974) nie przewidują innej drogi.

Wyjątek stanowi również korespondencja, przeznaczona dla urzędów zagranicznych R. P. na terytorjum Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich, którą należy przysyłać za pośrednictwem Ekspedytu kurjerskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, adresując kopertę jak następuje:

„Do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie
dla Ambasady (Poselstwa, Konsulatu) R. P. w.....“

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki w. r.*

106.

Nr. O.1243/33.

Kraków, dnia 13 czerwca 1933 r.

Do

Kierownictw szkół zawodowych kształcących w Okręgu

w sprawie

ulg kolejowych dla młodzieży szkół kształcących zawodowych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 31 maja 1933 r. Nr. I. Org. 2540/58/33 (okólnik Nr. 85) zawiadomiło Kuratorjum, że:

Ministerstwo Komunikacji okólnikiem z dnia 21. IV. 1933 r. Nr. HOU-586 zezwoliło, aby od dnia 1 maja 1933 r. młodzież publicznych szkół kształcących zawodowych korzystała na ogólnych zasadach ze wszystkich ulg, przewidzianych w rozdziałach D-I i D-II działu I części II Taryfy osobowej i bagażowej na podstawie zaświadczeń ustanowionego wzo-

ru, wydawanych przez Dyrekcje szkół za podpisem dyrektorów (kierowników) szkół lub ich zastępców i opatrzonych pieczęcią urzędową szkoły.

W związku z tem okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 5 kwietnia 1933 r. (I. Org. 2540/30/33) o ulgach kolejowych dla młodzieży szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 62), (ogłoszony w Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 5, poz. 74 z roku 1933), który podaje zmienione od dnia 1 kwietnia 1933 r. zasady korzystania przez młodzież szkolną z ulg taryfowych oraz ustala i wyjaśnia tryb postępowania dyrekcji (kierownictw) szkół przy wydawaniu zaświadczeń, rozciąga się bez ograniczeń od dnia 1 maja 1933 r. na szkoły zawodowe doksztalcające.

Ponieważ uzyskane zrównanie w prawach do ulg taryfowych szkół zawodowych doksztalcających ze szkołami innych kategorii może być każdego czasu cofnięte w razie stwierdzenia niewłaściwości bądź przy wydawaniu zaświadczeń, bądź przy korzystaniu przez młodzież z przyznanej ulgi, kierownictwa tych szkół winny ze szczególną skrupulatnością przestrzegać ustalonych zasad wydawania zaświadczeń a nadto pouczać młodzież, aby swem postępowaniem i zachowaniem się w czasie korzystania z ulgowych przejazdów nie dała powodu do niepochlebnych uwag, zażaleń i skarg.

Z uwagi na to, że zaświadczenia na ulgowe przejazdy są ważne tylko łącznie z legitymacją uczniowską (matrykulą), zaopatrzoną w fotografię, kierownictwa szkół nie powinny wystawiać zaświadczeń uczniom niemającym takich legitymacyj, lub posiadającym legitymacje nieodpowiednie (mocno zniszczone, bez fotografii lub z fotografią niewyraźną itp.).

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

107.

Nr. O. 1145/33.

Kraków, dnia 14 czerwca 1933 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

kolonij i półkolonij letnich.

Przedłużający się ciężki kryzys ekonomiczny czyni sprawę organizowania kolonij i półkolonij letnich w roku bieżącym jeszcze bardziej aktualną, niż w latach ubiegłych.

Powołując się na komunikat w tej sprawie z dnia 7 kwietnia 1932 r. (Nr. I. WF. 1574/32 — Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 2 z r. 1932. poz. 20), którego moc w całej rozciągłości Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podtrzymuje, pragnę zaznaczyć na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 marca 1933 r. Nr. I. WF. 1856/33 (okólnik Nr. 79), że i w roku bieżącym pomoc Rządu również nie dosięgnie kwot z lat poprzednich i że wysiłek społeczny w tym kierunku winien być jeszcze bardziej wzmożony. To też do pracy na rzecz akcji kolonijnej zachęcam całe Nauczycielstwo, przede wszystkim zaś Dyrekcje i Kierownictwa szkół, które powinny pobudzić do jak najżywszej działalności Komitety i instytucje społeczne, mające za zadanie opiekę nad dziećmi i młodzieżą.

Pragnąc, aby kolonje letnie dziatwy i młodzieży szkolnej były jak najszerszej wykorzystane dla celów zdrowotnych i wychowawczych, do których zmierza szkoła, podaję do wiadomości Inspektorów szkolnych, Dyrekcji i Kierownictw szkół najważniejsze zasady i wytyczne, jakimi kierować się należy przy organizowaniu kolonij i półkolonij letnich dziatwy i młodzieży szkolnej. Wytyczne te, będące rozwinięciem instrukcji Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 10 marca 1924 r. o kolonjach letnich, mają na celu określenie właściwego ustosunkowania się władz szkolnych do akcji kolonijnej, a tem samem wskazanie sposobów należytego oddziaływania wychowawczego szkoły na organizację i bieg życia na kolonjach.

1) Zadaniem kolonij letnich jest udostępnienie dziatwie i młodzieży szkolnej korzystania w zdrowotnych warunkach z leczniczych sił przyrody i dobrego odżywiania przy zapewnieniu należytej opieki wychowawczej.

2) Kolonje letnie, stosownie do niektórych odrębnych cech, dzielą się na kolonje lecznicze, kolonje wypoczynkowe i półkolonje. Należy z góry określić charakter, mających powstać kolonij, gdyż każda z tych grup wymaga odmiennych warunków organizacyjnych i związana jest z różnej wysokości kosztami.

Kolonje lecznicze winny zapewnić dzieciom chorym przede wszystkim jak najtroskliwszą opiekę lekarską i odpowiednie leczenie w odpowiednim uzdrowisku.

Kolonje wypoczynkowe jako zdrowotno-wychowawcze muszą zapewniać zdrowotne warunki mieszkalne, racjonalne odżywianie, opiekę lekarską i wychowawczą.

Półkolonje, jako kolonje wypoczynkowe bez noclegu, winny być organizowane w dobrym i zdrowym terenie podmiejskim, aby dziatwa z niej korzystająca miała zapewnione maximum korzyści zdrowotnych i wychowawczych, możliwych w danych warunkach.

3) Kwalifikowanie dziatwy do kolonij winno się odbywać na podstawie orzeczeń lekarskich i wywiadów o warunkach domowych ucznia, ażeby istotnie potrzebująca młodzież mogła z kolonij korzystać.

Do kolonij letnich powinny być wysyłane przede wszystkim dzieci słabowite, wątłe, źle rozwinięte, skrofuliczne, anemiczne i ozdrowieńcy po przebytych chorobach. Do normalnych kolonij wypoczynkowych nie należy przyjmować dzieci, dotkniętych chorobami zakaźnymi lub zaraźliwymi, z gruźlicą otwartą oraz umysłowo upośledzonych lub ze zboczeniami psychicznymi. Dzieci powinny być ugrupowane odpowiednio do wieku, płci oraz czasu pobytu w kolonjach.

4) Na kolonje letnie należy wybierać miejsca najbardziej zdrowotne, z dobrą wodą do picia, w otoczeniu możliwie pięknej przyrody.

Budynki kolonijne muszą zapewnić dzieciom możliwość wypoczynku i spokojnego snu w higienicznie urządzonych sypialniach, spędzanie czasu w odpowiednich salach rekreacyjnych podczas niepogody i dni słotnych. Sale jadalne i kuchnie winny być możliwie oddzielone od sypialń.

Dla odosobnienia dzieci chorych, zwłaszcza na chorobę zakaźną, należy mieć w rezerwie pokój izolacyjny o kilku łózkach.

W pobliżu budynku kolonijnego powinny być urządzone boiska i place do gier i zabaw na wolnym powietrzu.

Ustępy urządzone muszą być w sposób higieniczny, odpowiednio do każdego typu kolonij i warunków miejscowych.

5) Każda kolonja letnia musi posiadać stałą opiekę wykwalifikowanego wychowawcy lub wychowawczyni i mieć odpowiednią do charakteru kolonji i liczby wychowanków ilość odpowiedniego pomocniczego personelu wychowawczego. Należy przeto jak najstaranniej dobierać osoby na wychowawców kolonijnych, których cechować winno umiłowanie dziecka i znajomość zasad wychowawczych, a umiejętność prowadzenia gier i zabaw ruchowych należeć winna do ich niezbędnych kwalifikacyj. Kwalifikacje zdrowotne wychowawców powinny być stwierdzone przez lekarza. Kuratorjum, Inspektorom szkolnym, Dyrekcjom i Kierownictwom szkół przysługuje decydujący wpływ na dobór wychowawców kolonijnych.

6) Nadzór lekarski nad każdą kolonją jest obowiązkowy. Dążyć należy, aby opieka lekarska na kolonjach była stała. Jeśli względy finansowe na to nie pozwalają, to przynajmniej w określonych odstępach czasu (raz na tydzień) winien umówiony lekarz wizytować kolonje celem zbadania stanu sanitarnego kolonji oraz stanu zdrowia dziatwy i młodzieży kolonijnej. Na kierownikach i wychowawcach ciąży obowiązek czuwania nad stanem zdrowotnym kolonji i zdawania z tego sprawy lekarzowi podczas jego odwiedzin kolonji. Pożądanem jest, by na kolonjach znajdowały się kwalifikowane siły pomocnicze sanitarne (studenci medycyny, pielęgniarki, higie-

nistki), gdy zaś chodzi o młodzież starszą, należy do celów udzielania pomocy doraźnej wykorzystywać młodzież obznajmioną z dziedziną ratownictwa (młodzież z Kół Czerwonego Krzyża, młodzież harcerską i t. p.).

Czas pobytu dziecka na kolonji powinien trwać 40 dni, niemniej jednak niż 4 tygodnie. Dla określenia różnicy wagi dzieci powinny być ważone z zasady na początku i na końcu pobytu na kolonjach letnich, a o ile można również podczas pobytu.

Wszelkie przypadki zachorowań dzieci obowiązani są wychowawcy (czyńcie) notować w specjalnych książkach (zeszytach) sanitarnych — przedkładanych lekarzowi — jeśli niema stałego lekarza, który sam to prowadzi. Na kolonjach leczniczych, pozostających pod specjalną opieką lekarską, obowiązkowe jest prowadzenie indywidualnych kart zdrowia.

Na każdej kolonji winna znajdować się zestawiona przez lekarza apteczka podręczna, zaopatrzona w najniezbędniejsze środki opatrunkowe i lecznicze do stosowania doraźnego.

Wyżywienie dziatwy kolonijnej powinno odpowiadać wymaganiom, stawianym przez higienę, a normy odżywcze powinny uwzględniać potrzeby rosnącego i rozwijającego się organizmu dziecka.

Wyżywienie dziatwy i młodzieży na kolonjach podlega kontroli lekarskiej tak co do ilości, jakości, jak i sposobu przyrządzania, czystości urządzeń kuchennych, doboru gospodyni i służby pomocniczej. Kontrola ta ma być przez lekarza opiekującego się kolonją bezwzględnie przeprowadzana. Szczególnej kontroli lekarskiej powinny podlegać produkty spożywcze, zwłaszcza mięso i mleko. Jadłospis należy uzgadniać z lekarzem.

7) Organizacja opieki wychowawczej na kolonjach powinna mieć na celu danie dziatwie i młodzieży prawdziwego wypoczynku, a opierać się na ścisłym współżyciu wychowawców z dziećmi i młodzieżą. Troska o zdrowie i dodatni wpływ wychowawczy jest naczelnym nakazem dla organizatorów i kierowników kolonij letnich.

Opieka wychowawcza wyrażać się powinna: a) w zapewnieniu dziatwie i młodzieży jak najlepszych warunków kolonijnych, b) w zorganizowaniu współżycia dziatwy i młodzieży w gromadzie, c) w umiejętnym stosowaniu wszelkich dostępnych środków wychowawczych.

Na pierwszym planie postawić należy sprawę wychowania fizycznego. Tryb życia na kolonjach powinien uwzględniać dostateczne odżywianie, dostateczny sen i wypoczynek, przebywanie możliwie jak najdłuższe na wolnym powietrzu, połączone z umiarkowanym ruchem, tam zaś, gdzie istnieją warunki po temu, kąpiele.

Na odpoczynek nocny należy przeznaczać dla młodszych dzieci co najmniej 10 godzin snu w nocy i 1—2 godziny snu lub przynajmniej leżakowania po obiedzie, dla starszych 9 godzin w nocy i 1—1½ godziny po obiedzie

Życie na kolonjach letnich należy wykorzystywać do celów wychowania higienicznego, które jest podstawą wychowania fizycznego, a więc należy wdrażać dzieci do różnych zabiegów higienicznych, stanowiących niezbędny warunek zdrowia.

Ćwiczenia cielesne (gry i zabawy), kąpiele i wycieczki powinny uwzględniać wytyczne zawarte w programach szkolnych, powinny być więc dostosowane do stanu zdrowia dzieci i młodzieży, do ich wieku, płci i stopnia rozwoju fizycznego.

Oprócz dziedziny fizycznej również strona umysłowa i moralna winny znaleźć szerokie uwzględnienie w programie wychowawczym kolonji. Unikając wszelkiego balastu naukowego, oddziaływanie wychowawcze oprócz należy na przeżyciach osobistych dzieci i młodzieży w zespole kolonijnym. Przestrzec należy kierowników kolonij, by nie przeciążali dzieci pracą umysłową (najwyżej 1 godzinę dziennie na tego rodzaju zajęcia), dalej przestrzec przed urządzeniem męczących wycieczek, popisów, poprzedzanych długimi przygotowaniem w celu zrobienia przyjemności przybywającym w odwiedziny lub na lustrację różnym urzędowym osobom, przed nadmiernym wreszcie krępowaniem swobody dzieci, która raczej winna być tylko umiejętnie kierowaną.

8) Kolonje winny być wizytowane tak przez odpowiednie władze szkolne, jak i przez władze sanitarne (lekarzy szkolnych, urzędowych i t. p.). Sprawozdania z tych wizytacji przedstawiane być mają właściwym przełożonym.

9) Organizatorzy kolonij letnich dzieci i młodzieży szkolnej, niezależnie od sprawozdań finansowych, przedstawianych Komisjom Wojewódzkim do spraw kolonij letnich, obowiązani są do przedstawiania sprawozdań z kolonij letnich właściwym władzom szkolnym (Inspektorom szkolnym, gdy chodzi o szkoły powszechne, Kuratorjum, gdy chodzi o szkoły średnie), podług wzoru, podanego w załączniku do okólnika z dnia 7 września 1927 (Nr. O. H. Fiz. 785/27 w sprawie sprawozdań z kolonij letnich szkolnych — Dziennik Urzędowy Min. WR. i OP. Nr. 12 z r. 1927, poz. 206).

10) Niezależnie od akcji kolonijnej należy propagować wśród młodzieży szkolnej oraz ich rodziców ideę pomocy koleżeńskiej, któraby znalazła wyraz w tem, iż rodzice zamożniejszych uczniów i uczenic w porozumieniu z wychowawcami klasowymi przyjmowaliby na wieś na lato mniej zamożnych kolegów lub koleżanki swych synów lub córek, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia liczby dzieci i młodzieży, spędzającej wakacje w mieście.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki w. r.*

Nr. BP. 17794/33.

Kraków, dnia 9 maja 1933 r.

Do**Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie****wykonania art. 4 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239).**

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 kwietnia 1933 r. Nr. BP. 5294/33 podaje poniżej okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 12 kwietnia 1933 r. Nr. D. I. 19025/Em/33 do wiadomości i ścisłego stosowania.

Z uwagi na doniosłość spraw, które okólnik ten reguluje, zechcą Dyrekcje i pp. Inspektorowie szkolni zwrócić uwagę wszystkich profesorów, nauczycieli i funkcjonarjuszów państwowych, podległych sobie szkół, władz i urzędów na przepisy, zawarte w par. 1 do 6 i par. 10 okólnika a to w celu uniknięcia w przyszłości skarg i zażaleń ze strony osób interesowanych, szczególnie zaś pozostających w służbie poza granicami Państwa, że skutkiem nieświadomości obowiązujących przepisów i niezawiadomienia ich o sposobie i terminie składania zgłoszeń utraciły prawa emerytalne z tytułu służby w b. państwach zaborczych.

Okólnik niniejszy został także ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa WR. i OP. Nr. 5 z 1933 r.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

„W celu wykonania art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239), oraz ustalenia jednolitego trybu postępowania przy wydawaniu określonych tam orzeczeń Ministerstwo Skarbu zarządza, co następuje:

CZĘŚĆ I.**Par. 1.****Kto jest obowiązany do zgłaszania.**

Do zgłaszania swych praw emerytalnych z tytułu służby w państwach zaborczych są obowiązani wszyscy stali i prowizoryczni funkcjonarjusze państwowi oraz zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem na służbę w Państwie Polskiem pełnili w państwach zaborczych służbę, podlegającą zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl art. 81 i 84 ustawy emerytalnej

z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1931 r. poz. 380) i pozostawali w służbie w dniu 1 kwietnia 1932 r., t. j. w dniu wejścia w życie pomienionej ustawy z 18 marca 1932 r., bądź też zostali do niej przyjęci po dniu 1 kwietnia 1932 r., ale przed dniem 1 stycznia 1934 r.

Obowiązek zgłoszenia ciąży również na funkcjonarjuszach państwowych, zawieszonych w służbie oraz pozostających w stanie nieczynnym (rozporządzalności) lub na urlopie bezpłatnym.

Obowiązek zgłoszenia praw dotyczy funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, ubiegających się o doliczenie służby, wspomnianej w ustępie pierwszym, bez względu na to, czy służbę tę zgłaszali już kiedykolwiek, czy to w szczególności przy sposobności ustalenia dodatku za wysługę lat na zasadzie ustaw uposażeniowych z 13 lipca 1920 r. lub na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r., czy też przy sposobności wypełniania arkuszy spisowych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 4 listopada 1932 r., czy wreszcie ubiegając się w swoim czasie o ustalenie wysługi emerytalnej w czasie czynnej służby państwowej.

Funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy pełnili służbę w państwach zaborczych, nie zwalnia od obowiązku zgłoszenia tej służby okoliczność, że jest ona odnotowana w wykazie służbowym, a odpowiednie dokumenty znajdują się w aktach osobowych, gdyż sam fakt posiadania przez władzę dokumentów czy ich odpisów, stwierdzających służbę funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego w państwie zaborczem, nie czyni zadość wymaganiom art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., artykuł ten bowiem wymaga kategorycznie zgłoszenia praw, posiadanie zaś dokumentów może tylko uwalniać interesowaną osobę od obowiązku ponownego przedkładania dowodów, ale samo przez się nie stanowi zgłoszenia.

Par. 2.

Kto nie jest obowiązany do zgłaszania.

Nie tracą swych praw z tytułu służby w państwach zaborczych, mimo niezgłoszenia tych praw osoby, z którymi stosunek służbowy został lub zostanie rozwiązany przed dniem 1 stycznia 1934 r.

Również nie są obowiązane do zgłaszania swych praw z tytułu służby w państwach zaborczych osoby, z którymi przed dniem 1 kwietnia 1932 r. rozwiązano stosunek służbowy, a następnie przyjęto je ponownie do służby (reaktywowano), jeżeli przy poprzednim rozwiązaniu stosunku służbowego przyznano im zaopatrzenie emerytalne, zaliczając do wysługi służbę zaborczą.

Par. 3.

Co winno zawierać zgłoszenie.

W zgłoszeniu należy podać: w jakim państwie zaborczem, w jakich działach służby i urzędach i na jakich stanowiskach była pełniona zgłoszona służba, oraz na jakich dokumentach opiera się zgłoszenie; w zgłoszeniu należy również wskazać dokładne daty rozpoczęcia i ukończenia danej służby. Zgłoszenia, nie odpowiadające tym warunkom, nie będą rozpatrywane.

Prawa emerytalne z tytułu służby w państwach zaborczych będą rozpatrywane tylko w zakresie zgłoszenia, niezgłoszenie przeto jakiegoś okresu służby uniemożliwi następnie zaliczenie go do wysługi emerytalnej, nawet gdyby okres ten był odnotowany w wykazie służbowym i udowodniony znajdującymi się w aktach lub złożonymi przy zgłoszeniu dokumentami.

Par. 4.

Udowodnienie zgłaszanych praw.

Wraz ze zgłoszeniem winno nastąpić udowodnienie praw z tytułu służby w państwach zaborczych przez złożenie oryginalnych dokumentów, lub ich urzędowych odpisów, stwierdzających daną służbę, w braku zaś tych dokumentów — przez złożenie pisemnego zeznania co najmniej dwóch wiarygodnych świadków, którzy ze zgłaszającym pozostawali równocześnie na służbie w tym samym urzędzie lub oddziale; własnoręczność podpisów świadków powinna być urzędowo potwierdzona.

Jeżeli natomiast potrzebne dowody zgłaszanej służby znajdują się już w aktach osobowych, wystarczy powołać się na nie.

Par. 5.

W jakim terminie należy zgłaszać swe prawa i składać dokumenty.

Zgłoszenie praw winno nastąpić w nieprzekraczalnym terminie przed dn. 1 stycznia 1934 r. Po tym dniu nie będą również przyjmowane żadne dodatkowe ani uzupełniające zgłoszenia. Niezgłoszenie w tym terminie powoduje bezwzględnie utratę prawa do zaliczenia służby zaborczej do wysługi emerytalnej.

Udokumentowanie zgłoszenia winno nastąpić w zasadzie również przed dn. 1 stycznia 1934 r. Przekroczenie jednak tego terminu może być wyjątkowo uwzględnione, jeżeli samo zgłoszenie praw zostało dokonane przed dn. 1 stycznia 1934 r., a opóźnienie w złożeniu dokumentów zostało wywołane okolicznościami niezależnymi od woli zgłaszającego. W żadnym jednak przypadku dokumenty nie mogą być składane po dniu 31 grudnia 1935 r.

Par. 6.

Dokąd należy wnosić zgłoszenia.

Zgłoszenia wraz z dokumentami należy wnosić do swych bezpośrednich władz przełożonych.

CZĘŚĆ II.

Par. 7.

Tryb postępowania władz skarbowych.

W myśl art. 10 ustawy z dn. 18 marca 1932 r. i art. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dn. 3 października 1932 r. (Dz. U. R. P. poz. 735) orzecznictwo w sprawach emerytalnych funkcjonarjuszów cywilnych wszystkich działów administracji państwowej należy od dnia 1 listopada 1932 r. do wyłącznej kompetencji władz skarbowych. Orzecznictwo w sprawach emerytalnych zawodowych wojskowych pozostaje nadal w kompetencji władz wojskowych w porozumieniu jednak z właściwymi władzami skarbowymi.

W związku z tem ustala się następująco kompetencję władz skarbowych w zakresie wydawania orzeczeń, przewidzianych w pomienionym art. 4 ustawy z dn. 18 marca 1932 r.

- a) Ministerstwo Skarbu wydaje orzeczenia w przedmiocie praw emerytalnych zaborczych wszystkim funkcjonarjuszom cywilnym, zatrudnionym etatowo we władzach naczelnych i centralnych, sędziom i prokuratorom Sądu Najwyższego, sędziom Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz wszystkim funkcjonarjuszom państwowym IV st. sł. i wyższych, niezatrudnionych we władzach naczelnych i centralnych;
- b) Izba Skarbowa I we Lwowie wydaje orzeczenia funkcjonarjuszom V st. sł. i niższych stopni oraz pozostałym sędziom i prokuratorom, zatrudnionym we władzach i urzędach na terenie dzielnicy Małopolskiej;
- c) Izba Skarbowa w Poznaniu wydaje orzeczenia funkcjonarjuszom V st. sł. i niższych stopni oraz pozostałym sędziom i prokuratorom, zatrudnionym we władzach i urzędach na terenie dzielnic Wielkopolskiej i Pomorskiej;
- d) Śląski Urząd Wojewódzki (Wydział Skarbowy) w Katowicach wydaje orzeczenia funkcjonarjuszom V st. sł. i niższych stopni oraz pozostałym sędziom i prokuratorom, zatrudnionym we władzach i urzędach na terenie dzielnicy Śląskiej, wreszcie
- e) Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie wydaje orzeczenia funkcjonarjuszom państwowym V st. sł. i niższych stopni oraz pozostałym sędziom

i prokuratorom, zatrudnionym we władzach i urzędach na terenie pozostałych dzielnic Polski.

Funkcjonariuszom, delegowanym czasowo do służby w innych władzach, sądach i urzędach, wydają orzeczenia te władze skarbowe, któreby były właściwe w przypadku, gdyby delegacja nie miała miejsca.

W stosunku do zawodowych wojskowych orzeczenia wydają:

Oficerom: Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, a

Szeregowym: właściwy Dowódca Okręgu Korpusu w porozumieniu z właściwą władzą skarbową II instancji.

Par. 8.

Postępowanie wstępne.

Zarządza się następujący tryb wnoszenia zgłoszeń przez funkcjonariuszów cywilnych oraz postępowania przy rozpatrywaniu tych zgłoszeń przez władze:

Władza, do której zgodnie z par. 6 interesowana osoba wniesie zgłoszenie, winna odnotować na niem dokładną datę wniesienia, gdyż data ta w myśl par. 5 będzie m. in. decydować o skuteczności zgłoszenia.

Następnie, o ile władzą tą jest władza I instancji, przesyła ona zgłoszenie wraz z dokumentami, dołączonemi do zgłoszenia lub znajdującemi się w aktach, do swej władzy przełożonej, t. j. władzy resortowej II instancji. Ta zaś ostatnia, o ile chodzi o funkcjonariusza IV st. sł. lub wyższego, przedkłada zgłoszenie władzy resortowej III instancji.

W ten sposób postępowanie wstępne dla orzecznictwa z art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r. należy do władz naczelných i centralnych dla osób, wymienionych w par. 7 lit. a niniejszego zarządzenia, oraz do władz II instancji — dla wszystkich innych funkcjonariuszów.

Władze, do których należy postępowanie wstępne, po otrzymaniu zgłoszeń winny porównać je z danemi, zawartemi w dokumentach, a gdyby się okazało, że zgłoszone okresy nie pokrywają się z temi danemi albo też, że dowody, na które interesowana osoba powołuje się w zgłoszeniu, są niewystarczające, obowiązane są zawiadomić o tem interesowanego i wezwać go do usunięcia braków względnie udzielenia wyjaśnienia w terminie, który należy określić odpowiednio do potrzeby i zachodzących okoliczności.

Termin, wyznaczony na dodatkowe złożenie dokumentów, może być przedłużony, jeżeli interesowany jeszcze przed upływem tego terminu zawiadomi władzę o niemożności jego dotrzymania i wykaże następnie przy składaniu dowodów, że opóźnienie nastąpiło nie z jego winy.

Par. 9.

Wydawanie orzeczeń.

Gdy czynności wstępne są ukończone i można już wydać orzeczenie, albo gdy termin wyznaczony na dodatkowe złożenie dokumentów upłynął, władza resortowa przesyła kompletne akta sprawy właściwej władzy skarbowej (par. 7 lit. a-e), to jest: władze naczelne i centralne — Ministerstwu Skarbu, a władze i urzędy II instancji — właściwej izbie skarbowej.

Władze skarbowe wydają zkolei orzeczenia według wzoru następującego:

..... data

(nazwa władzy skarbowej)

L.

Do

Pana

w

Zalutwając podanie, wniesione w dniu
do (nazwa władzy skarbowej) na podstawie art. 4
ustawy z 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. poz. 239) orzeka, że zgłoszony przez
Pan ... okres ... służby, pełnionej w państwie zaborczem
od dnia do dnia podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej
na zasadzie postanowień art. 81 (84) ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia
1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1931 poz. 380); zgłoszon ... natomiast przez Pan ...
okres ... służby od dnia do dnia nie podlega zaliczeniu
do wysługi emerytalnej na zasadzie powoła ... artykuł ... ustawy eme-
rytalnej, ponieważ

(pouczenie o środku prawnym)

Podpis

(Odcisk pieczęci)

W orzeczeniach, wydawanych przez władze skarbowe II instancji, należy pouczyć, że od danego orzeczenia służy w myśl art. 82 i 83 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. poz. 341) odwołanie do Ministerstwa Skarbu w ciągu dni 14-stu od doręczenia orzeczenia za pośrednictwem władzy skarbowej, która wydała zaskarżone orzeczenie.

Orzeczenia, wydane przez Ministerstwo Skarbu, są natomiast ostateczne w administracyjnym toku instancji i mogą być zaskarżone tylko do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Oryginały orzeczeń władzy skarbowej, określające prawa w myśl art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., przesyła władza skarbową właściwej władzy

resortowej celem doręczenia, zwraca otrzymane akta sprawy i dołącza opis orzeczenia dla przechowania w aktach osobowych.

Dowód doręczenia oryginału orzeczenia należy przechować również w aktach osobowych.

Par. 10.

Odwołania.

Odwołania od orzeczeń władz skarbowych II instancji do Ministerstwa Skarbu powinny być wnoszone za pośrednictwem tej władzy, która zgodnie z par. 8 jest powołana do skutecznienia czynności wstępnych. Władza ta dołącza do odwołania odpowiednie akta i przesyła je właściwej władzy skarbowej celem przedstawienia odwołania Ministerstwu Skarbu do rozstrzygnięcia.

Wniesienie jednak przez interesowaną osobę odwołania wprost do władzy skarbowej z pominięciem wskazanego wyżej trybu postępowania nie może pociągać za sobą dla tej osoby żadnych ujemnych skutków prawnych.

Par. 11.

Wypadki szczególne.

W przypadku, gdy po wniesieniu zgłoszenia, ale przed 1 stycznia 1934 r., stosunek służbowy z danym funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym zostanie rozwiązany (np. przez jego śmierć), postępowanie, wszczęte z mocy art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., umarza się, a jego prawa emerytalne z tytułu służby w państwie zaborczem rozpatruje się w normalnym toku postępowania emerytalnego.

W przypadku, gdy po wniesieniu zgłoszenia, ale przed doręczeniem orzeczenia, wydanego w I instancji z mocy art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., stosunek służbowy z danym funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym zostanie rozwiązany po 31 grudnia 1933 r. (np. przez jego śmierć), należy postępowanie, wszczęte z mocy art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., połączyć ze zwykłym postępowaniem emerytalnym; zgłoszone zaś przez niego prawa emerytalna z tytułu służby w państwie zaborczem rozpatrzyć łącznie z prawami z tytułu służby państwowej polskiej.

W przypadku, gdy stosunek służbowy z danym funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym zostanie rozwiązany po doręczeniu mu orzeczenia, wydanego z mocy art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., postępowanie, przewidziane w tym artykule, nie ulega umorzeniu w razie wniesienia przez interesowanego odwołania lub skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, właściwe jednak władze skarbowe, wydając w związku z rozwiązaniem stosunku służbowego z daną osobą dekret eme-

rytalny, oprą się przy orzekaniu o uprawnieniu interesowanego m. in. na orzeczeniu, wydanem ostatnio z mocy art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., nie biorąc pod uwagę okoliczności, czy od orzeczenia tego zostało wniesione odwołanie lub skarga. W przypadku zaś, gdy następnie władza odwoławcza lub Najwyższy Trybunał Administracyjny uwzględni odwołanie lub skargę, władza skarbową, która wydała dekret emerytalny, wznowi postępowanie w trybie art. 95 lit. a) i 96 pkt. 1 lub 2 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym i wyda nowy dekret emerytalny z mocą wsteczną“.

109.

Nr. B. P. 13580/33.

Kraków, dnia 31 maja 1933 r.

Do

Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

**ustalenia zaliczalności pracy w b. państwie rosyjskiem
do wysługi emerytalnej.**

W związku z wątpliwościami, nasuwającymi się przy wypełnianiu rubryki 5 „c“ i „d“ kart ewidencyjnych, a mianowicie: czy do stwierdzenia zaliczalności do wysługi emerytalnej nauczycieli szkół powszechnych ich służby zaborczej na zasadzie art. 81 ustęp 1, względnie art. 97 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. potrzebne jest przedkładanie przez tych nauczycieli dowodów, że za czas służby zaborczej opłacili składki emerytalne, Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dn. 13. III. 1933 r. Nr. D. I. 1890/Em/33), wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 2 maja 1933 r. Nr. BP. 3945/33 (okólnik Nr. 67), co następuje:

Zaliczalność do wysługi emerytalnej służby w b. państwie zaborczem uzależnia art. 81 ust. 1 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 380 z 1931 r.), zmienionej ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239), od tego, czy w myśl odnośnych przepisów emerytalnych państwa zaborczego zaliczalne lata podlegały zaliczeniu do emerytury zaborczej. Gdy przeto policzalność lat do wysługi emerytalnej według ustaw emerytalnych zaborczych nie nasuwa wątpliwości, nieusprawiedliwionem byłoby żądanie dodatkowego stwierdzenia przez funkcjonariusza, że opłacał składki emerytalne, potrącanie których z uposażenia należało do obowiązków bezpośredniej władzy wypłacającej to uposażenie. W wypadkach zaś wątpliwych, które będą należały raczej do wyjątków, wyjaśnień w konkretnej sprawie co do opłacania składek emerytal-

nych z tytułu służby zaborczej — jeśli chodzi o teren b. Kongresówki — winna udzielić, na żądanie władz skarbowych, Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie, w posiadaniu której znajdują się księgi kontowe b. członków Stowarzyszenia emerytalnego b. Królestwa Polskiego. Odnosnie dowodów, wystarczających dla stwierdzenia służby zaborczej, pierwszeństwo przyznać należy dokumentom oryginalnym, pochodzącym od władz zaborczych, jako to: wykazy stanu służby, należycie sporządzone, zaświadczenie z przebiegu służby i t. d., względnie notarialnie uwierzytelnionym odpisom tych dokumentów. Z braku takich dokumentów należy przyznać znaczenie dowodów zeznaniom wiarygodnych świadków, złożonym w formie przewidzianej § 33 p. b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 320).

Dla stwierdzenia, czy praca zawodowa w państwie zaborczem, w szczególności służba państwowa, w razie jej niezaliczalności z art. 81 ustawy emerytalnej, podlega zaliczeniu w myśl art. 97 p. 1 tejże ustawy należy ustalić jej istnienie i przebieg dowodami wskazanymi, oraz czy czas jej pełnienia został zaliczony według ustaw wskazanych w powołanym art. 97.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

110.

Nr. I. 1553/33.

Kraków, dnia 30 maja 1933 r

Do

Rad Szkolnych Powiatowych, Inspektorów szkolnych i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie zatrudnienia bezpłatnych praktykantów w publicznych szkołach powszechnych.

Kuratorjum podaje poniżej do wiadomości i poinformowania interesowanych rozporządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 marca 1933 r. Nr. II. P. 680/33 (okólnik Nr. 28) w sprawie zatrudnienia praktykantów.

„Celem umożliwienia pozostającym bez zajęcia, kwalifikowanym kandydatom na nauczycieli szkół powszechnych praktycznego wdrażania się do zawodu nauczycielskiego — Ministerstwo zezwala na udzielenie przez Kuratorjum zezwoleń na zatrudnienie ich w publicznych szkołach powszechnych w charakterze bezpłatnych praktykantów.

Praktyka winna zapewnić kandydatowi do zawodu nauczycielskiego możliwość głębszego zaznajomienia się z najważniejszymi dziedzinami pracy szkolnej w warunkach dla tego celu odpowiednich. Dlatego też szkoła, osoba kierownika, mającego bezpośredni nadzór nad praktykantem, jak i wyznaczona praktykantowi ilość godzin nauczania winny być

odpowiednio dobrane. Nie należy zatem zatrudniać praktykanta w szkołach niezupełnie odpowiadających wymienionym warunkom, w szczególności zaś należy wykluczyć całkowicie szkoły, w których praktykant miałby pracować zupełnie samoistnie.

Ponieważ praktyka jest bezpłatną, może być wyznaczona tylko w takich miejscowościach, które kandydat w prośbie o praktykę wyszczególnił, podając wyraźnie podstawę swego utrzymania w wymienionej miejscowości (rodzice, rodzina i t. p.). Odstąpić od tego warunku można tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy np. wskutek wszczętej w niektórych okręgach szkolnych zbiorowej akcji nauczycielstwa w celu przyścia z pomocą bezrobotnym kolegom można z uzyskanych stąd funduszy zapewnić praktykantowi wystarczające na utrzymanie wynagrodzenie.

Ubiegających się o bezpłatną praktykę kandydatów należy pouczyć, że odbycie jej nie daje aktualnie żadnych specjalnych praw prócz tego, iż w razie uzyskania pomyślnych wyników rocznej praktyki będą mieć — przy równych innych warunkach — pierwszeństwo w otrzymaniu płatnych zajęć w szkołach powszechnych w charakterze nauczycieli etatowych lub kontraktowych. Bezwzględne zapewnienie realizacji tego prawa jest obowiązkiem Kuratorów.

Ponadto rok odbytej z wynikiem pomyślnym praktyki będzie — w razie spełnienia warunków, przewidzianych w art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258) — wliczany do czasu pracy nauczycielskiej uprawniającej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Należy udokumentowane podania o zezwolenie na odbywanie praktyki winni kandydaci wносить do właściwych Kuratorów, które w ten sposób będą bezpośrednio regulować ilość, dobór i miejsce zatrudnienia praktykantów. Wykazy imienne praktykantów winny być prowadzone zarówno w Kuratorjach jak i w Inspektoratach.

Przy wizytacjach należy zwracać uwagę na ten nowy rodzaj pracowników szkolnych, by nie dopuścić do nadmiernego przeciążenia ich obowiązkami.

Szczególnie troskliwą opieką winni ich otoczyć Inspektorowie szkolni, udzielając im jak najchętniej rad i wskazówek fachowych oraz interesując się żywo ich sprawami. W ciągu roku winien Inspektor wyrobić sobie dokładną, na faktach opartą, opinię o pilności, sumienności i wartości pracy praktykantów oraz o stopniu ich przydatności do zawodu nauczycielskiego. Opinia ta ma być przy końcu roku praktyki wpisana do wykazu praktykantów, jako podstawa do płatnego zatrudnienia praktykanta lub

też — jeśli opinia jest ujemna — do odmówienia kandydatowi prawa odbywania dalszej praktyki.

Okres trwania praktyki nie powinien trwać dłużej niż jeden rok. W usprawiedliwionych, wyjątkowych tylko wypadkach może być przedłużony do lat dwu“.

Równocześnie Kuratorjum zarządza, co następuje:

Podania o zezwolenie na odbywanie bezpłatnej praktyki winni wnosić kandydaci (tki) do Kuratorjum, dołączając uwierzytelnione odpisy dokumentów, jak do podań o nadanie posady, bowiem podanie o praktykę będzie niezależne od podania o nadanie posady płatnej.

Podania kandydatów, zakwalifikowanych do odbywania praktyki w wyznaczonych im szkołach, Kuratorjum skieruje właściwym Radom Szkolnym Powiatowym, Inspektorom szkolnym, o czym równocześnie ich powiadomi. Ze względu na to, że praktyka winna zapewnić kandydatowi do zawodu nauczycielskiego możliwość głębszego zaznajomienia z najważniejszymi dziedzinami pracy szkolnej, należy praktykantów otoczyć specjalną opieką pedagogiczną, którą winni spełniać Inspektorowie szkolni i Kierownicy szkół. Tygodniowy wymiar godzin zajęć praktykantów będzie określony w zezwoleniach na praktykę i w zarządzeniach, któremi zostaną przyznane praktyki do odnośnych szkół.

Ponieważ w razie uzyskania pomyślnych wyników rocznej praktyki będą mieć kandydaci (tki) — przy równych innych warunkach — pierwszeństwo w otrzymaniu płatnych zajęć, dlatego Rady Szkolne Powiatowe, Inspektorowie szkolni założą i będą prowadzili dokładną ewidencję zatrudnionych praktykantów (tek) według następującego wzoru.

d 7	Imię i nazwisko	Kwalifikacje	Data i Nr zezwolenia na odbywanie praktyki	Miejsce, nazwa i stop. org. szkoły, przy której praktykant pracuje	Czas zatrudnienia od do	Przerwy w praktyce	Czy złożył(a) podanie o nadanie posady i gdzie to podanie skierowano	Opinia o pracy	U w a g a

Odpisy tak prowadzonej ewidencji należy nadsyłać do Kuratorjum dwa razy w roku, a mianowicie do 31 grudnia i 15 czerwca.

Ponieważ położenie materialne bezpłatnych praktykantów będzie ciężkie, wskazaniem jest, aby Inspektorowie szkolni zapewnili bezpłatnym praktykantom po kilka godzin tygodniowo zajęć płatnych w szkolnictwie

(nauczanie religii płatne z godzin nadliczbowych, zajęcia w doksztalcających szkołach zawodowych i t. p.). Tygodniowy wymiar zajęć praktykanta (bezpłatna praktyka i zajęcia płatne) nie może przekraczać 30—36 godzin.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

111.

Nr. I. 3156/33.

Kraków, dnia 19 maja 1933 r.

Do

**Dyrekcji prywatnych szkół średnich, Rad Szkolnych Powiatowych
i Inspektorów szkolnych w Okręgu**

w sprawie

badania przydatności lokalu szkoły prywatnej.

W związku z zapytaniem jednego z P. P. Wojewodów co do trybu postępowania i zakresu kompetencji P. P. Wojewodów przy orzekaniu o przydatności lokali szkół prywatnych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 19 kwietnia 1933 r. Nr. S. B. 28/11/3 (okólnik Nr. 39) w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego udzieliło następujących wyjaśnień:

„Szkoły prywatne mogą być urządzone w budynkach, na ten cel specjalnie wybudowanych lub przebudowanych, lub też w budynkach istniejących, które nie były przeznaczone na cele szkolne.

1. Gdy chodzi o budowę, przebudowę lub wogóle zmianę budynku, przeznaczonego na szkołę prywatną, władza, udzielająca pozwolenia na budowę, przebudowę lub zmianę odnośnego budynku, powinna ze względu na postanowienia § 10 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 czerwca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) przed wydaniem pozwolenia zasięgnąć opinii władz szkolnych, stosując analogicznie przepis art. 347 prawa budowlanego (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202 z r. 1928), który ma zastosowanie przy udzielaniu pozwoleń na wzniesienie, przebudowę albo zmianę budynków przeznaczonych na pomieszczenie szkół powszechnych.

Omawiane pozwolenie, o ile udzieliła je wojewódzka władza administracji ogólnej (art. 384 prawa budowlanego), należy traktować równocześnie jako orzeczenie, przewidziane w § 10 wymienionego rozporządzenia z dnia 7. VI. 1932 r., gdy zaś pozwolenie na budowę szkoły zostało udzielone nie przez wojewódzką władzę administracji ogólnej (art. 386 prawa

budowlanego), to pozwolenie takie nie zwalnia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej od wydania orzeczenia o przydatności budynku na szkołę prywatną. Orzeczenie to będzie wydane na podstawie projektu (planu), zatwierdzonego przez właściwą władzę budowlaną.

2. W przypadkach, gdy szkoła prywatna ma być urządzona w istniejącym budynku, który uprzednio nie był przeznaczony na cele szkolne i w którym nie mają być wykonane roboty, wymagające uzyskania wyżej omawianego pozwolenia, należy zbadać budynek, a w szczególności lokal przeznaczony na szkołę przed wydaniem orzeczenia w myśl § 10 powołanego rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Zgodnie z przytoczonym § 10 o „przydatności lokalu, przeznaczonego na szkołę“, orzeka wojewódzka władza administracji ogólnej, a „pod względem potrzeb szkolnych“ — władze szkolne.

3. Z brzmienia i intencji przytoczonego przepisu wynika, że władze administracji ogólnej, orzekając o „przydatności lokalu, przeznaczonego na szkołę“, powinny oceniać tę przydatność z punktu widzenia wymogów, stosowanych ze względów bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, władze zaś szkolne — z punktu widzenia potrzeb, podyktowanych względami pedagogiczno-wychowawczymi.

4. Wskazaniem przytem jest, by, o ile to jest możliwe, w każdym poszczególnym wypadku badanie na gruncie przydatności lokalu na szkołę prywatną przez władzę administracji ogólnej i przez władzę szkolną odbywało się równocześnie i łącznie“.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

112.

Nr. I. 2861/33.

Kraków, dnia 19 maja 1933 r.

Do

Dyrekcji prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

wykonania ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz z zakładach naukowych i wychowawczych.

W związku z wprowadzeniem w życie postanowień ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 19 kwietnia 1933 r. Nr. II. S. 7971/32 (okólnik Nr. 57) wyjaśniło, co następuje:

I. Ogłoszenie w Nr. 145 Monitora Polskiego i w Nr. 4 Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. z 1932 r. wzoru statutu prywatnych szkół miało na celu uświadomienie władzom szkolnym i założycielom szkół, jakie sprawy ujęte być mają w statucie, i ułatwienie stronom opracowania, na podstawie ogłoszonego wzoru, statutu szczegółowego dla danego typu szkoły.

Umieszczenie więc w § 4 wzoru statutu dla szkół powszechnych zdania „Pierwszy szczebel programowy osiąga się po 4 latach nauki, drugi po 2 dalszych latach, wreszcie trzeci po . . . latach“ — nie wyłącza bynajmniej możliwości zakładania prywatnych szkół powszechnych niższego stopnia organizacyjnego.

Również brzmienie ustępu 2 § 4 wzoru statutu dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych nie wyklucza bynajmniej możliwości zorganizowania szkoły średniej ogólnokształcącej narazie według dotychczasowego ustroju z równoczesną zapowiedzią przekształcenia jej w przyszłości według zasad, ustalonych w ustawie o ustroju szkolnictwa. W związku z takim postanowieniem statutu władze szkolne mogą przed wydaniem orzeczenia, stwierdzającego wypełnienie warunków, wymaganych do założenia szkoły — żądać według swego uznania włączenia do statutu planu przejścia z jednego ustroju na drugi; mogą one żądać również innych uzupełnień statutu, np. ustalenia w statucie dwu nazw szkół: jednej na okres przejściowy, a drugiej na okres po jej przekształceniu.

II. Żądanie od osób, ubiegających się o wydanie orzeczenia, stwierdzającego wypełnienie warunków, wymaganych do założenia szkoły, przedstawienia oprócz zaświadczenia władzy administracji ogólnej o nienagan-
nem zachowaniu się pod względem moralności i w stosunku do Państwa, — jeszcze innych danych osobowych, jak np. życiorysu, dowodów wykształcenia, dowodów dotychczasowej pracy i t. p. nie znajduje uzasadnienia w ustawie i winno być zaniechane.

III. Do orzeczenia, stwierdzającego wypełnienie warunków, wymaganych do założenia szkoły (wzór orzeczenia Nr. 1 i 2, ustalony w okólniku Nr. 109 z dnia 25 czerwca 1932 r. Nr. I. Org. 300/7/32, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 46) winny władze szkolne załączać egzemplarz statutu szkoły, zaopatrzonego pieczęcią urzędu wraz z adnotacją:

„Statut powyższy stanowi nierozdzielną część orzeczenia z dnia
Nr.“

Odpis statutu należy zachować w aktach urzędowych. Stąd też można żądać przedkładania przez strony projektu statutu w 2 egzemplarzach.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

113.

Nr. II. 4653/33.

Kraków, dnia 9 maja 1933 r.

Do

**Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących,
i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu**

w sprawie

kwalifikacyj zawodowych do nauczania religji mojżeszowej względnie języka hebrajskiego i historii Żydów.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem Nr. 65 z dnia 29 kwietnia 1933 r. Nr. II. S. 3294/33 wyjaśniło, że:

1) nauczyciele, posiadający kwalifikacje zawodowe do nauczania religji mojżeszowej w szkołach średnich, ustalone w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 listopada 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 124, poz. 715), mają prawo udzielania także języka hebrajskiego i historii Żydów jako części składowych nauki religji;

2) kwalifikacje zawodowe do nauczania języka hebrajskiego i historii Żydów jako przedmiotów świeckich w prywatnych szkołach średnich, przewidziane w zarządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 maja 1930 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 106), nie uprawniają do udzielania nauki religji w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

114.

Nr. III. 2177/33.

Kraków, dnia 5 maja 1933 r.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół zawodowych w Okręgu w sprawie
potrącania opłat z kaucyj uczniowskich.**

Ministerstwo wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 28 kwietnia 1933 r. Nr. III. TP. 2010/33 (okólnik Nr. 64), że niema zasadniczej przeszkody, aby nieuiszczone przez uczniów szkół zawodowych opłaty były potrącane przez szkoły z kaucyj uczniowskich.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

Skład Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 19. IV. 1933 r. Nr. B. P. 3772/33 powołał na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1933, wydanego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów o Komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217):

1. Dr. Henryka Jachimowicza, referendarza VII st. sł., na przewodniczącego,
2. Dr. Włodzimierza Zazulę, radcę Kuratorjum, na zastępcę przewodniczącego, — oraz
3. p. Michała Baścika, emer. kierownika szkoły powszechn. w Krakowie,
4. p. Dr. Jana Jachimskiego w Krakowie,
5. p. Marję Kostrzewską w Krakowie,
6. p. Dr. Jana Stefana Kuhna w Krakowie,
7. p. Józefa Płonkę w Krakowie,
8. p. Andrzeja Różyckiego, wiceprezesa Izby Rzemieślniczej w Krakowie,
9. p. Helenę Sędzielowską w Krakowie,
10. p. Wojciecha Stankiewicza w Krakowie,
11. p. Feliksa Taroniego, emer. radcę Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie,
12. p. Władysława Brydę, okręgowego wizytatora szkół,
13. p. Zygmunta Buciewicza, księgowego,
14. p. Dr. Marjana Glutha, p. o. okręgowego wizytatora szkół,
15. p. Adama Karpińskiego, kontrolera,
16. p. Stanisława Komara, okręgowego wizytatora szkół,
17. p. Jana Rzepeckiego, okręgowego wizytatora szkół,
18. p. Michała Sidora, okręgowego wizytatora szkół,
19. p. Antoniego Trojana, radcę Kuratorjum,
20. p. Bronisława Chrzana, kierownika 7-kl. publ. szkoły powsz. Nr. 3 w Krakowie,
21. p. Jana Dziejica, kierownika 7-kl. publ. szkoły powsz. Nr. 39 w Krakowie,
22. p. Rudolfa Hajnosa, nauczyciela szkoły ćwic. przy państw. sem. naucz. męskim w Krakowie,
23. p. Józefa Jagielskiego, kierownika 7-kl. publ. szkoły powsz. w Wieliczce,

24. p. Antoniego Kłosińskiego, kierownika 7-kl. publ. szkoły powsz. Nr. 16 w Krakowie,
25. p. Antoniego Radwańskiego, kierownika 7-kl. publ. szkoły powsz. Nr. 4 w Krakowie,
26. p. Józefa Robaka, nauczyciela publ. szkoły powsz. Nr. 31 w Krakowie,
27. p. Zofję Zaćwilichowską, nauczycielkę 7-kl. publ. szkoły powsz. Nr. 45 w Krakowie,
28. p. Józefę Berggruenównę, p. o. dyrektorki państw. gimn. X żeńskiego w Krakowie,
29. p. Dr. Edmunda Długopolskiego, profesora państw. gimnazjum X żeńskiego w Krakowie,
30. p. Kazimierza Lewickiego, dyrektora państw. gimn. I w Krakowie,
31. p. Jana Ostrowskiego, profesora państw. gimn. II w Krakowie,
32. p. Stanisława Dąbrowskiego, profesora państw. semin. naucz. żeńsk. w Krakowie,
33. p. Andrzeja Indyka, p. o. dyrektora państwowego semin. naucz. męskiego w Krakowie,
34. p. Dr. Henryka Rowida, dyrektora państw. pedagogjum w Krakowie,
35. p. Antoniego Balickiego, profesora 4-kl. szkoły ekonom.-handlowej w Krakowie,
36. p. inż. Edwarda Kosteckiego, dyrektora państw. szkoły przem. męskiej w Krakowie,
37. p. Paulinę Morawską, nauczycielkę państw. szkoły zawod. żeńskiej w Krakowie,
38. p. inż. Juljana Schreiber, dyrektora państw. szkoły przemysłu żelazn. w Sułkowicach, na członków Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego dla nauczycieli szkół, podległych temuż Kuratorjum.

 116.

**Skład Komisji egzaminacyjnej dla urzędników na stanowiska
II kategorii.**

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 1 czerwca 1933 r. Nr. B. P. 7361/33 ustanowił na zasadzie § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska II kategorii w państwowej służbie administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 103) na czas do dnia 31 grudnia 1933 r. następujący skład komisji egzaminacyjnej, utworzonej przy Kuratorjum rozporzą-

dzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 maja 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 50):

Przewodniczący: Dr. Emil Podkówka, naczelnik wydziału;

Zastępca przewodniczącego: Dr. Henryk Jachimowicz, referendarz;

Komisarze egzaminacyjni: Jan Rzepecki, okręgowy wizytator szkół; Antoni Trojan, radca; Dr. Włodzimierz Zazula, radca; Dr. Leopold Stachnik, referendarz.

117.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Jaśle ogłasza konkurs na stanowiska kierowników szkół:

1) 4-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Bieździedzy. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 5.52 ha ogrodu.

2) 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Tarnowcu. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 0.58 ha ogrodu.

3) 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Osobnicy Górnej, z mieszkaniem służbowym, składającym się z 2-ch pokoi i kuchni, oraz 0.85 ha ogrodu i budynkami gospodarczymi.

4) 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Gliniku Polskim, z mieszkaniem służbowym, oraz 0.57 ha ogrodu.

5) 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Kamienicy Górnej. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 3.3 ha ogrodu.

Podania należyście udokumentowane należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Jaśle.

Rada Szkolna Powiatowa w Kielcach ogłasza konkurs na stanowiska kierowników:

1) 4-kl. publicznej szkoły powszechnej w Sukowie, gm. Dyminy. Przy szkole jest grunt i 3-pokojowe mieszkanie dla kierownika.

2) 7-kl. publicznej szkoły powszechnej w Łopusznie.

Należyście udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Inspektora szkolnego w Kielcach.

Kandydaci z Wyższym Kursem Nauczycielskim będą mieli pierwszeństwo.

Rada Szkolna Powiatowa w Krakowie ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 4-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Toniach. — Mieszkanie: 2 pokoje i kuchnia, 1 ha 15 a gruntu.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Krakowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Myślenicach ogłasza konkurs na posady kierownicze w następujących publ. szkołach powszechnych w powiecie myślenickim:

1) w 3-kl. publ. szkole powsz. w Drogini, budynek murowany z mieszkaniem służbowym o 2 pokojach i kuchni, obok ogród dla kier. 93 m².

2) w 2-kl. publicznej szkole powsz. w Gorzkowie, budynek szkolny murowany z mieszkaniem służbowym o 2 pokojach i kuchni.

3) w 3-kl. publ. szkole powszechnej w Jasienicy, szkoła mieści się w 2 budynkach drewnianych, wynajętych, mieszkania służbowego brak.

4) w 3-kl. publ. szkole powsz. w Krzywaczce, szkoła mieści się w 3 budynkach, mieszkania służbowego brak.

5) w 2-kl. publ. szkole powsz. w Nowej Wsi, budynek szkolny murowany z mieszkaniem służbowym o 2 pokojach i kuchni i małym ogródkiem.

6) w 3-kl. publ. szkole powsz. w Pcimiu, na przysiółku „Sucha“; szkoła mieści się w izbach wynajętych.

7) w 2-kl. publ. szkole powsz. w Porębie, szkoła mieści się w izbach wynajętych.

8) w 3-kl. szkole powsz. w Skomielnej Czarnej, mieszkanie służbowe o pokoju i kuchni.

9) w 2-kl. publ. szkole powsz. w Spytkowicach, szkoła mieści się w izbach wynajętych.

10) w 5-kl. publ. szkole powsz. w Stróży, szkoła mieści się w 2 budynkach, jeden drewniany z mieszkaniem służbowym o 2 pokojach i kuchni, drugi stanowią wynajęte izby, obok szkoły mały ogródek.

11) w 7-kl. publ. szkole powsz. w Sułkowicach; budynek murowany bez mieszkania służbowego i gruntu. Wymagany Wyższy Kurs Nauczycielski.

12) w 3-kl. publ. szkole powsz. w Tokarni, budynek szkolny murowany z mieszkaniem sł. o 2 pokojach i kuchni, mały ogródek obok.

13) w 5-kl. publ. szkole powsz. w Trzebuni, szkoła mieści się w 2 budynkach murowanych, mieszkanie służb. o 1 pokoju i kuchni, ogród 57 a.

14) w 5-kl. publ. szkole powsz. w Woli Radziszowskiej, budynek szkolny murowany z mieszk. służb. o 2 pokojach i kuchni, ogród 5 a 33 m².

15) w 2-kl. publ. szkole powsz. w Wysokiej, budynek szkolny drewniany bez mieszkania służbowego.

Udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Myślenicach.

Rada Szkolna Powiatowa w Zawierciu ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół powszechnych na terenie powiatu zawierciańskiego:

- 1) w 7-kl. szkole powszechnej Nr. 4 w Zawierciu;
- 2) w 7-kl. szkole powszechnej w Koziegłowach;
- 3) w 6-kl. szkole powszechnej we Włodowicach;
- 4) w 6-kl. szkole powszechnej w Mierzęcicach;
- 5) w 2-kl. szkole powszechnej w Choroni;
- 6) w 2-kl. szkole powszechnej w Grabowej;
- 7) w 2-kl. szkole powszechnej w Przeczycach;
- 8) w 2-kl. szkole powszechnej w Cynkowie;
- 9) w 2-kl. szkole powszechnej w Górze Włodowskiej;
- 10) w 2-kl. szkole powszechnej w Marciszowie.

Odpowiednio udokumentowane podania należy wnosić drogą służbową do Inspektoratu szkolnego w Zawierciu.

118.

KOMUNIKATY.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dn. 1 maja b. r. Nr. II. S. 3181/33, przychylając się do wniosku Kuratorjum i Dyrekcji szkoły, zmieniło nazwę gimnazjum „Państwowe gimnazjum im. M. Reja w Kielcach“ na nazwę: „Państwowe gimnazjum im. Stefana Żeromskiego w Kielcach“.

Ministerstwo Opieki Społecznej podało do wiadomości rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 1933 r. Nr. Z. O. 30/a/46/3, że na podstawie § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22. III. 1932 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszy państwowych i członków ich rodzin (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254) uznaje wszystkie szpitale i sanatoria wojskowe na terenie Rzeczypospolitej, które przyjmują na leczenie osoby cywilne, za uprawnione do przyjmowania na leczenie funkcjonarjuszy państwowych i członków ich rodzin na koszt Skarbu Państwa.

Umieszczanie chorych funkcjonarjuszy państwowych i członków ich rodzin w powyższych zakładach leczniczych winno odbywać się zgodnie z przepisami §§ 7, 8, 9 i 10 wymienionego rozporządzenia.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 7 kwietnia 1933 r. Nr. I. Org. 1481/6/33 zawiadomiło Kuratorjum, że doszło do jego wiadomości, iż jeden z Kierowników dwuklasowej szkoły powszechnej zwrócił się za pośrednictwem prasy do szkół o nawiązanie korespondencji z dziećmi, uczęszczającymi do tej szkoły.

W odpowiedzi na to wezwanie inny kierownik szkoły powszechnej skierował do niego list, do którego dołączył 36 listów pisanych przez poszczególnych uczniów swej szkoły.

Stosownie do życzenia Ministerstwa Poczty i Telegrafów z dnia 3 czerwca b. r. Nr. PW. 105/10, Kuratorjum zwraca uwagę, że w myśl postanowień art. 5, ustawy z 3 czerwca 1929 r. o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 57) nie wolno wysyłać — jako zbiorowej przesyłki — listów tak zamkniętych jak i otwartych, pochodzących od różnych osób, lub adresowanych do różnych osób.

Kierownictwo Centralnej Biblioteki Nauczycielskiej O. S. K. w Krakowie komunikuje, że w związku z dobiegającymi do końca pracami, związanymi z przygotowaniem do druku katalogu imiennego dzieł naukowych i beletrystycznych, należy zwrócić bibliotecze wszystkie wypożyczone książki, najpóźniej do dnia 30 czerwca b. r. w celu przeprowadzenia kontroli dzieł zagubionych i zniszczonych.

Po zwróceniu zaległości Centralna Biblioteka będzie służyć książkami na okres feryj wakacyjnych, ale użyje na ten okres czasu rewersów specjalnych.

W okresie feryj wakacyjnych biblioteka będzie czynna dla umożliwienia wymiany książek w dniach 1, 2 i 3 sierpnia w godzinach urzędowych.

Dnia 16 sierpnia biblioteka rozpoczyna normalną swą pracę.

Harcerstwo na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego w liczbach. Młodzieży zorganizowanej na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego w drużyny harcerskie i gromady zuchowe jest 19.645 (10.634 męskiej i 9.011 żeńskiej). Drużyny harcerskich i gromad zuchowych jest 681, środowisk 235. Młodzież harcerska podług wieku przedstawia się następująco: 8—12 lat — 5.099, 12—16 lat — 10.441, powyżej 16 lat — 4.105. Młodzieży harcerskiej gimnazjalnej jest 4.954, ze szkół powszechnych 10.117, z seminarjów nauczycielskich 1.288, ze szkół zawodowych 807, z innych i pozaszkolnej — 2.141. Drużyny te urządziły w r. 1932 — 201 obozów, rozrzuconych po wszystkich okolicach Polski. W obozach tych spędzało lato 4.621 młodzieży (t. zw. harcerzodni 99.132). Obozy te kosztowały 198.040 zł 77 gr. Pokrycie własne drużyn wynosiło 76%.

Kół Przyjaciół, t. zw. ośrodków grupujących rodziców i przyjaciół harcerstwa ze starszego społeczeństwa, jest 124. Koła te posiadają 5.532 członków. Izb harcerskich jest 310, warsztatów 78. Wartość inwentarza drużyn wynosi — 183.379.29 zł. Zbiórek i wycieczek drużyn w samych drużynach męskich było 9.508, zbiórek i wycieczek zastępów 22.473, zdobytych nowych stopni 2.661. Zdobyto nowych sprawności 3.154. — Ogólna liczba młodzieży harcerskiej w Polsce w dniu 1. I. 1933 wynosiła 92.933. Obozów ogółem urządzono w całej Polsce 1.005. Dane zatem z naszego okręgu świadczą, że młodzież harcerska Okręgu Krakowskiego jest jedną piątą częścią Związku tak co do liczebności młodzieży, jak i rozwoju obozownictwa.

W związku z okresem letnich wycieczek, obozów i kolonij szkolnych Kuratorjum z chęcią Dyrekcje i PP. Inspektorów szkolnych do kierowania organizowanych wycieczek na Pomorze i wybrzeże morskie, — celem zmanifestowania nierozzerwalnego związku tych ziem z Rzeczpospolitą i utrwalenia w umysłach i sercach młodzieży poczucia doniosłych wartości, jakie

ziemie owe i wybrzeże morskie reprezentują dla rozwoju i znaczenia Polski jako Państwa.

Komitet Obchodu 700-lecia miasta Torunia przygotowuje w bieżącym roku różnego rodzaju imprezy, wystawy i uroczystości jubileuszowe, pragnąc urozmaicić i ułatwić pobyt tym, którzy ze wszystkich stron Rzeczypospolitej przybyciem swoim do Torunia zadokumentować mają łączność braterską całego Narodu z tą wielowiekową strażnicą Ziemi Pomorskiej.

Gdyby zorganizowanie wycieczek w stronę Pomorza nie mogło z powodu większych trudności dojść do skutku, należy w miarę możliwości i po wakacjach kierować wycieczki szkolne do województwa tarnopolskiego.

Wojewódzki Komitet Obchodu Roku Sobieskiego w Tarnopolu (ul. 29 Listopada, gmach Urzędu Wojewódzkiego, Nr. P. K. O. 501286) w rocznicę 250-lecia odsieczy wiedeńskiej poczynił przygotowania i daleko idące ułatwienia dla wycieczek, które w b. r. zamierzają zwiedzić okolice, gdzie urodził się, żył i działał Król Jan III Sobieski.

Prospekty i szczegółowe plany wycieczek do Oleska i Podhorzec, miejsc związanych z życiem Króla Jana Sobieskiego, można zamawiać w wymienionym Komitecie.

Polskie Biuro Podróży „Orbis”, Oddział w Zakopanem, zawiadomiło Kuratorjum, że posiada specjalny dział kwaterekowy i wycieczkowy, oraz zajmuje się bezinteresownie zakwaterowaniem wycieczek, organizuje wycieczki lokalne po cenach najniższych, dostarcza przewodników fachowych itp.

Ceny pomieszczeń masowych w domach wycieczkowych wynoszą: nocleg z pościelą 1.50 zł od osoby, nocleg bez pościeli 0.50 zł od osoby, śniadanie około 50 gr, obiad od 1.20 zł, kolacja około 1.— zł.

O zarezerwowanie kwater dla wycieczek należy zwracać się wprost pod adresem Orbis - Zakopane możliwie na kilka dni przed przyjazdem wycieczki.

Urząd Wojewódzki Krakowski zawiadomił, że Zakład Roentgena Dr. Wielkiej przeprowadza leczenie promieniami Roentgena, diatermją, lampą kwarcową i lampą Sollux po cenach niższych i dostępnych dla funkcjonarjuszów państwowych.

Koszty leczenia w wymienionym Zakładzie nie podlegają zwrotowi ze strony Skarbu Państwa.

Prześwietlenie przewodu pokarmowego: pierwsze prześwietlenie wraz z citobarjum 15 zł; następne prześwietlenie po 8 zł; prześwietlenie przelyku wraz z citobarjum 12 zł; prześwietlenie klatki piersiowej 10 zł; prześwietlenie klatki piersiowej wraz ze zdjęciem 30×40 cm 25 zł; zdjęcie wielkość filmu 30×40 22 zł; 24×30 19 zł; 18×24 16 zł; 13×18 12.50 zł. Przy zdjęciu woreczka żółciowego dochodzi jeszcze koszt za jodtetraguost w kwocie 6 zł.

Leczenie promieniami Roentgena: za 1 milliamperminutę 50 gr.

Leczenie diatermją: diatermja ogólna, 1 posiedzenie 4 zł; diatermja ginekologiczna wewnętrzna 5 zł; lampka kwarcowa 1 posiedzenie 2.50 zł; lampka Sollux 1 posiedzenie 1.50 zł.

Zakład Roentgena, ul. Garncarska 11, Lecznica Związkowa, godziny przyjęć: rano od 9—11, popołudniu: od 4—6.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Opieka higieniczno-lekarska i stan zdrowia młodzieży w szkołach Okręgu Szkolnego Krakowskiego w r. 1931/32.

Opieka higieniczno-lekarska nad młodzieżą szkolną w r. 1931/2 wskutek kryzysu ekonomicznego uległa znacznej redukcji przez zniesienie etatów lekarzy szkolnych i dentystów.

Praca lekarzy szkolnych w nowych warunkach przy zredukowanym czasie pracy była bardzo trudna. Podnieść jednak należy, że lekarze szkolni przeniesieni w stan spoczynku bezinteresownie pełnili służbę w dawnym wymiarze godzin (15 tygodniowo), wskutek czego stan opieki higieniczno-lekarskiej w szeregu szkół pozostał na dawnym poziomie. Lekarze żywo interesowali się zagadnieniami higieny szkolnej i spełniali nietylko czynności objęte instrukcją, lecz także wiele czasu poświęcali leczeniu niezdolnej młodzieży.

Opieka dentystyczna utrzymana została przy pomocy Komitetów Rodz. w zakładach posiadających własne gabinety dentystyczne, a więc w 21 szkołach ogólnokształcących, 8 seminarjach nauczycielskich i 6 szkołach zawodowych, jednak uległa również znacznemu ograniczeniu.

W szkołach prywatnych natomiast dzięki okólnikowi Ministerstwa opieka lekarska utrzymała się na dawnym poziomie, a nawet w niektórych została rozszerzona i pogłębiona, jak na to wskazują próby wprowadzenia do szkół lekarzy psychologów (gimm. im. Król. Jadwigi w Krakowie).

W szkołach powszechnych z 90 miast naszego okręgu tylko 9 miast zapewniło opiekę lekarską dziatwie szkolnej, a mianowicie Kraków (8 lek. szk. i 6 higienistek), Częstochowa (4 lek. szk. i 4 higienistki), Dąbrowa Górnicza (1 lek.), Kielce (2 lek. i 2 higienistki), Ostrowiec (1 lekarka), Nowy Sącz (1 lekarz), Radom (2 lek. szk. i 2 higienistki), Sosnowiec (5 lek. szk. i 7 higienistek).

Lekarze szkolni w roku sprawozdawczym zbadali w szkołach średnich 39.639 młodzieży, a w szkołach powszechnych 12.508 dzieci, przy czym stwierdzili 14.729 schorzeń. Chorobowość wynosiła więc 36%, nie licząc chorób zębów, na które cierpi olbrzymia większość młodzieży (zdrowe uzębienie posiada zaledwie około 20% młodzieży szkolnej). Żle odżywionych było 5.2%, gruźlicę stwierdzono u 5% młodzieży, przy czym najwyższy odsetek wypada na szkoły zawodowe, bo aż 9%, w szkołach ogólnokształcących 5% — w seminarjach nauczycielskich 2% — w szkołach powszechnych 5.2%. Wysoki współczynnik zapadalności na gruźlicę wykazują szkoły miasta Krakowa, w których gruźlica dochodzi do 7.8%. Fakt ten prócz lokalnych warunków

tlómaczyć można poniekąd tem, że lekarze krakowscy, rozporządzając takimi środkami pomocniczo-diagnostycznymi jak Roentgen, wcześniej i pewniej rozpoznać mogą zmiany gruźlicze, niż pozbawieni tych środków lekarze na prowincji. Zaznaczyć jednak należy, że tylko minimalny odsetek wykazywanych wypadków jest gruźlicą czynną, zaraźliwą. Wypadki te bywają przez lekarzy szkolnych wyeliminowywane ze szkoły i skierowywane do leczenia klimatycznego, które, w razie niemożności pokrycia kosztów przez rodzinę, Kasę Chorych lub inne instytucje ubezpieczenia społecznego, zazwyczaj finansują Komitety Rodzicielskie, lub Samopomoc uczniowska.

Pomyślniej natomiast przedstawia się statystyka chorób epidemicznych, gdyż większa ilość młodzieży zapadła jedynie na grypę (1874) i odrę (387). Inne choroby zakaźne pojawiały się tylko sporadycznie a zapadalność na jaglicę znniejszyła się wybitnie.

Podnieść przytem należy, że dzięki ścisłemu przestrzeganiu przepisów zapobiegawczych przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych Min. WR. i OP. wypadków szerzenia się epidemji przez szkołę nie było.

Najwyższą zapadalność na choroby wykazywała młodzież w wieku powstania, w 12—14 roku życia. Pokrywałyby się to z spostrzeżeniami szwedzkiego uczonego Axel Keya, który wykazał korelację między chorobowością a okresami rozwoju fizycznego.

Poradnie szkolne, urządzone w Krakowie z ramienia Kuratorjum przy Klinikach uniwersyteckich, funkcjonowały bardzo sprawnie. Korzystała z nich jednak przeważnie tylko młodzież miejscowa, zamiejscowi tworzyli tylko bardzo nieznaczny odsetek (koszta podróży).

W poradni okulistycznej porad udzielono 1.096, w tem z prowincji tylko w 93 wypadkach. W liczbie 211 wypadków krótkowidztwa uderza wybitny przyrost zgłoszeń w kl. IV i V a następnie w 2 klasach najwyższych.

W poradni dla wad wymowy leczono 196 dzieci. Wynik dodatni leczenia stwierdzono w 69 wypadkach, a znaczniejszą poprawę w 61.

W poradni neurologicznej leczona była młodzież szkół średnich i powszechnych — ogółem udzielono 347 porad. Najwyższy odsetek leczących się cierpiało na psychopatję konstytucjonalną (33 chłopców, 18 dziewcząt). Leczenie miało charakter pedagogiczno-lekarski, a opierało się na zbadaniu stanu somatycznego i psychicznego z szczególnem uwzględnieniem inteligencji. Prowadzono z pacjentami pogadanki psychoterapeutyczne, udzielano rodzicom i wychowawcom wskazówek co do postępowania z temi dziećmi, oraz stosowania nauczania indywidualnego, zwłaszcza u dzieci niedorozwiniętych.

W poradni ortopedycznej gimnastyka lecznicza wskutek redukcji godzin odbywała się tylko 3 razy tygodniowo. Z gimnastyki korzystało 74 dzieci.

Prócz wymienionych poradni dzieci szkół powszechnych w Krakowie miały możność korzystania z bardzo dobrze urządzonego i prowadzonego miejskiego ambulatorjum dentystycznego, ambulatorjum elektroterapeutycznego oraz poradni przeciwjagliczej.

Sprawa dożywiania młodzieży szkolnej przedstawia się b. korzystnie, zwłaszcza na terenie szkół powszechnych. Dożywianie organizowane jest niemal we wszystkich szkołach na szeroką skalę przy pomocy Komitetów Rodzicielskich, władz państwowych i samorządowych. W samym mieście Krakowie dożywiano od 1. XI. 1931 r. do 18. VI. 1932 bezpłatnie 6.368 dzieci szkół powszechnych.

Zauważyć należy, że w wielu szkołach dożywianie odbywało się bardzo racjonalnie i w myśl zasad higieny, wymagającej, by dożywianie szkolne pokrywało jedną trzecią całodziennego kaloryjnego zapotrzebowania, a więc przedstawiało wartość około 800 kalorii. Otóż jakkolwiek dotychczas jeszcze najczęściej spotykaną formą dożywiania jest śniadanie składające się zazwyczaj z herbaty z mlekiem, kawy mlecznej, lub mleka z bułką, a przedstawiające wartość 250—300 kalorii, to jednak w niektórych miejscowościach (np. w Krakowie w kilkunastu szkołach powszechnych, w Sosnowcu, w Końskich i in.) stosowano dożywianie w formie pożywnych zup, często z mięsem i jarzyną lub kaszą, które przedstawiały wysoką wartość kaloryjną (przeciętnie 700 kalorii), przyczem koszta ich nie były wyższe niż wymienionych śniadań.

Kolonje szkolne tak wypoczynkowe jak i lecznicze rozwijały się coraz lepiej. Nietylko szkoły średnie, lecz i powszechne organizowały kolonje własne przy pomocy Komitetów Rodzicielskich, subwencji władz państwowych i autonomicznych. W roku sprawozdawczym z szkół średnich ogólnokształcących 12 szkół miało własną stałą kolonję i 24 kolonje doraźne (858 młodzieży, 625 chłopców, 233 dziewcząt), seminarja nauczycielskie 22 kolonje doraźne, a tylko 2 stałe (634 młodzieży, 489 dziewcząt i 149 chłopców). Prócz tego znaczna liczba młodzieży wyjechała na kolonje harcerskie i obozy P. W. oraz korzystała z kolonji urządzonych przez inne instytucje (np. Kasy Chorych, kolejarzy i tp.). Urządzane były również i półkolonje dla dzieci szkół powszechnych (np. w Krakowie urządzone były staraniem Tow. Przeciwgruźliczego 2 półkolonje dla 850 dzieci).

W okręgu naszym zaczynają również powstawać osiedla szkolne (w r. 1931/2 czynne były 4 osiedla).

W kierunku podniesienia wychowania fizycznego w szkołach zrobiono wiele. W zakładach średnich pracują niemal wyłącznie ukwalifikowani nauczyciele wychowania fizycznego. Prawie wszystkie szkoły posiadają boiska i sale gimnastyczne. Soprt żywo uprawiane. Współpraca lekarzy szkolnych z nauczycielami wf. jest bardzo ścisła.

W roku sprawozdawczym mimo ciężkiego położenia ekonomicznego wzniesiono kilka nowych budynków szkolnych oraz dokonano zasadniczego remontu szeregu szkół. Podnieść należy, że w każdej niemal szkole ze strony Dyrekcji zakładów widać usilną dążność do poprawy warunków higieniczno-sanitarnych pomieszczeń i urzędzeń szkolnych.

Propaganda higieny na terenie szkół przedstawiała się zadowolająco. Wykłady higieny utrzymane były w większości szkół, stanowiąc jeden z najczęściej lubianych i interesujących młodzież przedmiotów. We wszystkich szkołach lekarze urządzali pogadanki higieniczne z uczniami, a w niektórych i z rodzicami. Zwalczanie gruźlicy i alkoholizmu w szkole i przez szkołę wszędzie było prowadzone. Młodzież wykazywała coraz większe wdrożenie do stosowania w życiu wskazówek higienicznych, wskutek czego praca lekarzy nad podniesieniem zdrowia młodzieży dawała widoczne rezultaty.

Dr. Helena Sokolowska.

Postępowanie nauczyciela wobec dzieci z wadami mowy.

Okres rozwoju mowy przypada w znacznej mierze na wiek szkolny, nie więc dziwnego, że wśród dzieci szkolnych spotyka się b. często wady rozwojowe mowy. Znajomość więc przynajmniej ogólna zaburzeń mowy i głosu jak i zasad higieny konieczną jest dla każdego pedagoga. Przeciętne, zdrowe dziecko, znajdujące się w korzystnych dla rozwoju mowy warunkach około 7-go roku życia wymawia prawidłowo wszystkie dźwięki i tworzy poprawnie proste zdania. Jednakże b. duży procent dzieci, czy to z powodu pewnego upośledzenia umysłowego, czy wskutek pewnych wrodzonych braków samego aparatu mowy, jego schorzeń lub upośledzenia słuchu, czy wreszcie złych wpływów otoczenia, przychodzi do szkoły z wymową niedostatecznie rozwiniętą. Wśród tych dzieci spotykamy się najczęściej z bełkotaniem i jąkaniami.

Bełkotaniem nazywamy zaburzenie mowy, przy którym poszczególne dźwięki lub zgłoski nie są poprawnie wymawiane (np. seplenienie, reranie, mowa nosowa i t. d.). Bełkotanie jest czynnościowe, albo organiczne. Czynnościowe, gdy jest spowodowane zaburzeniami psychicznymi lub złem wychowaniem i złymi przykładami mowy. Organiczne jest następstwem wad wrodzonych języka, warg, zębów, szczęki, podniebienia miękiego lub twardego i t. p.

Jąkanie jest nerwicą mowy, w której następuje zaburzenie w harmonijnej działalności mięśni wydechowych, głosowych i wytwarzających spółgłoski, czego wynikiem jest albo powtarzanie głosek, zgłosek, słów lub też zahamowanie kurczowe w toku mowy (zacinanie się). Powstanie jąka-

nia w dzieciństwie tłumaczy się niestosunkiem zręczności artykulacyjnej i zasobu słów do bogactwa myśli, które dziecko chce wyrazić. Przyczyną wzrostu jąkających się dzieci w czasie nauki szkolnej prócz momentów wymienionych są urazy psychiczne. Emocja przy pierwszych odpowiedziach utrudnia ekspresję słowną i w ten sam sposób jak brak wprawy w artykulacji lub wyrażań prowadzi do jąkania. Następnym źródłem jest naśladowanie kolegów jąkających się. Okres pokwitania z jego nierównowagą psychiczną uspasabia znów do powstania jąkania.

W pierwszych latach szkolnych może się także nauczyciel spotkać z dziećmi dobrowolnie milczącymi lub mówiącymi tylko szeptem. Jest to zwykle powodowane nadmierną wrażliwością dziecka, które dla uniknięcia przykrości i upokorzeń ogranicza do minimum swój kontakt z otoczeniem.

Także schorzenia systemu nerwowego, występujące przedewszystkiem w wieku szkolnym, mogą powodować zaburzenia mowy. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje płasawica (zwana popularnie chorobą św. Wita). Mowa dziecka przy płasawicy jest przerywana, od czasu do czasu pojawiają się nieartykułowane dźwięki, wreszcie niekiedy zupełna niemota.

Prócz tych wad wymowy najczęściej spotykane w okresie szkolnym zaburzenia głosu są: przewlekła czynnościowa chryпка, mutacja i fonastenia. Powodem przewlekłej chryпки u dzieci jest za głośne lub za wysokie mówienie, niewłaściwy sposób fonacji, używanie mowy wdechowej. W okresie mutacji na skutek zmian anatomicznych krtani przychodzi do ciągłych wahań w wysokości głosu, chryпки a nawet zupełnego bezgłosu. Nieprawidłowe używanie głosu może u dzieci starszych wywołać fonastenię, polegającą na szybkim męczeniu się głosu.

Jak widzimy z tego krótkiego zestawienia głos i mowa dziecka w swoim rozwoju narażone są na cały szereg trudności i możliwości wykolejeń. Wymagają więc ze strony wychowawców baczonej i umiejętnej opieki. Pierwszym warunkiem jest prawidłowa i poprawna pod względem dźwiękowym i gramatycznym wymowa nauczyciela. Dalej powinien nauczyciel zwracać uwagę u każdego dziecka na oddechanie, głos i wymowę. Fizjologiczny oddech przy mówieniu polega na szybkim, głębokim i zupełnie bez szmerów wdechu przez usta i długim miękkim chuchającym wydechu. Przechodzenie powietrza przez drogi oddechowe nie powinny towarzyszyć żadne szmery dodatkowe. By więc dzieci przyzwyczać do prawidłowego oddechania pożądane są codzienne ćwiczenia oddechowe. Nie mniej ważne są ćwiczenia głosowe samogłoskowe, by dziecko nauczyło się przy miękiej fonacji i prawidłowem ustawieniu innych organów mowy wymawiać samogłoski. Przy ćwiczeniach mowy i czytania należy zwracać na zachowanie właściwego dziecięcemu wiekowi rejestru piersiowego d-a. Jeszcze wa-

źniejsze jest to przy nauce śpiewu, przy której dziecko najczęściej zmuszone jest przekraczać zasięg swego głosu. Szczególnie w okresie mutacji powinno się głos dziecka chronić przed każdym większym wysiłkiem, a więc prócz zupełnego zaprzestania śpiewu ograniczać również dłuższe mówienie i czytanie. Stosowanie powyższych wskazówek przez nauczyciela nie tylko chroni przed powstaniem wad mowy i głosu, lecz wpływa b. dodatnio na już istniejące naturalnie tylko czynnościowe wady, zwłaszcza na bełkotanie.

O ile po kilku tygodniach mimo dobrego przykładu bełkotanie nie ustępuje należy myśleć o głębszej przyczynie i dziecko skierować do poradni specjalnej dla wad mowy. O ile to jest niemożliwe, to do lekarza specjalisty chorób gardła, nosa i uszu. W każdym przypadku mowy nosowej, której powodem mogą być schorzenia jamy nosowej i nosowo-gardłowej, dziecko musi być skierowane do laryngologa. Nie łatwe a jednak niezmiernie ważne jest wykrycie upośledzenia słuchu u dzieci. Uchodzą one często za umysłowo upośledzone i bywają obciążone uporczywym bełkotaniem. Nauczyciel może dopomóc, posadziwszy tak dziecko, by mogło i lepiej słyszeć i wzrokiem kontrolować ułożenie ust nauczyciela. Wszystkie te dzieci powinny być poddane badaniu lekarskiemu albo w poradni wad mowy albo z braku tejże badaniu lekarskiemu. Pamiętać bowiem trzeba, że nawet dość znaczne upośledzenie słuchu nie kwalifikuje dziecka do szkoły głuchoniemych lub specjalnej (dla umysłowo osłabionych), a tylko wymaga szczególnej opieki ze strony nauczyciela i lekarza.

Ponieważ jąkanie zwłaszcza u dzieci starszych zależy przedewszystkiem od czynników psychicznych, nauczyciel powinien się starać, by uczniowie jękający się czuli się w jego obecności dobrze i nie mieli lęku przed odpowiedzią. Nie można wymagać odpowiedzi szybkiej, nie należy zwracać uwagi na jąkanie i kazać powtarzać słów, przy których dziecko się za jęknęło. W pytaniach powinny być zawarte słowa potrzebne do odpowiedzi. Początek odpowiedzi można uczniowi poddawać, by mu dopomóc do przebrnięcia przez trudne zgłoski. Przeciwdziałać trzeba wyśmiewaniu jękaacza przez kolegów i chwalić jego najmniejsze postępy. Nie można także oszczędzania dzieci jękających posunąć do zaniebdywania ich, by nie obniżyć samopoczucia. Jeśli mimo tych usiłowań nauczyciela nie widać postępów, albo jąkanie jest znaczniejszego stopnia, należy dziecko skierować do poradni specjalnej wad mowy, lub z braku tejże do lekarza. Współpraca nauczyciela z lekarzem jest konieczną przez cały czas leczenia a nawet po jego ukończeniu, bo nawroty jękania są b. częste. Przy jękaniu b. znacznego stopnia, połączonego ze współruchami twarzy i kończyn, jest wskazane przerywanie nauki szkolnej na okres leczenia zarówno ze względu na dobro współuczniów jak i samego chorego.

Dzieci dobrowolnie milczące lub szepcące powinny być traktowane jak jąkacze, to znaczy należy podnosić ich samopoczucie i nie zwracać uwagi na ułomność. Pozatem nadają się do leczenia psychiatrycznego.

Wszystkie rodzaje chrypki, zaburzenia mutacyjne i fonostenja wymagają leczenia lekarza specjalisty fonjatri lub laryngologa i przestrzeżenia w szkole jego wskazówek.

Dr. Zofja Godłowska.

120.

OGŁOSZENIA.

Książki nadesłane:

- John Dewey. Moje pedagogiczne credo. Szkoła i społeczeństwo. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.
- John Mac Cunn. Kształcenie charakteru. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.
- Dr. Jan Piaget. Jak sobie dziecko świat przedstawia. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.
- Dr. Ludwik Jaxa Bykowski. Współdziałanie domu i szkoły w wykształceniu przyrodniczem młodzieży. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.
- Józef Mirski. Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły. Książnica-Atlas. Lwów — Warszawa.
- Dr. Kazimierz Sośnicki. Podstawy wychowania państwowego. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.
- Friedrich Hebbel. Agnes Bernauer. Książnica-Atlas Lwów-Warszawa.
- Stanisław Kazuro. 30 pieśni dziecięcych z fortepianem. „Nasza Księgarnia“. Warszawa. 1933.
- Stanisław Kazuro. 30 pieśni dziecięcych na jeden głos. „Nasza Księgarnia“. Warszawa. 1933.

Prenumerata roczna zł 6, półroczna zł 3. — Numer pojedynczy 50 groszy.
Ceny ogłoszeń: Cała strona 120 zł, pół strony 60 zł, ćwierć strony 30 zł.

Konto w P. K. O. Nr. 402.001.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Drukarnia „Czasu“ w Krakowie pod zarządem Leonolda Wójcika.